

УДК 378.03

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

© Ржевська Г.С.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про авторів:

Ржевська Ганна Станіславівна: ORCID: 0000-0003-4189-5480; rzhevskaya.hanna@gmail.com; аспірант кафедри Українознавства і політології; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська 16, м. Харків, 61003, Україна.

У статті аналізується поняття «інформаційна культура» в контексті організаційного підходу, а також обґрунтовуються перспективності цього підходу при формуванні інформаційної культури в іноземних студентів – майбутніх інженерів-педагогів.

Зважаючи на особливості навчання студентів-іноземців, зокрема відсутності адекватних засобів комунікації при навчанні нерідною для них мовою, застосування організаційного підходу, який передбачає вплив освітнього середовища, може виявитися більш ефективним як при формуванні інформаційної культури, так і в загальному процесі навчання.

Ключові слова: інформаційна культура, організаційна культура, іноземні студенти, інженери-педагоги, освітнє середовище.

Ржевская А.С. «Особенности формирования информационной культуры у иностранных студентов – будущих инженеров-педагогов»

В статье анализируется понятие «информационная культура» в контексте организационного подхода, а также обосновываются перспективности этого подхода при формировании информационной культуры у иностранных студентов – будущих инженеров-педагогов.

Учитывая особенности обучения студентов-иностранцев, в том числе отсутствие адекватных средств коммуникации при обучении на неродном для них языке, применение организационного подхода, который предусматривает влияние образовательной среды, может оказаться более эффективным как при формировании информационной культуры, так и в общем процессе обучения.

Ключевые слова: информационная культура, организационная культура, иностранные студенты, инженеры-педагоги, образовательная среда.

Rzhevskaya H.S. «The features of information culture formation of foreign students – future teachers-engineers»

In the article the concept of "information culture" in the context of organizational approach is examined and the prospects of this approach in the information culture formation of foreign students – future teachers-engineers are substantiated.

The features of the teaching process of foreign students include the lack of adequate means of communication during studying in a foreign language. Thus the use of organizational approach which includes the impact of the educational environment would be more effective either on the information culture formation, or during the whole learning process.

Key words: information culture, organizational culture, foreign students, teachers-engineers, educational environment.

Постановка проблеми. Зміст і якість освіти, її відповідність сучасним потребам суспільства є пріоритетним напрямом розвитку України в умовах європейської інтеграції. Сучасний світ глобальної інформатизації та комп'ютеризації підвищує вимоги до майбутнього фахівця. Вміння працювати з інформацією на належному рівні,

використовуючи новітні засоби, стає однією з основних характеристик, притаманних спеціалістам майже в усіх професійних сферах. Отже і система професійної підготовки має реагувати на ці вимоги та відповідати їм. Поряд з традиційною підготовкою фахівця у вищому навчальному закладі, не менш важливим завданням на сьогоднішній день є формування інформаційної культури студента.

Метою формування інформаційної культури (ІК) є підготовка людини до повноцінного функціонування в інформаційному суспільстві в усіх його сферах. Інформаційна культура впливає на ефективність навчального процесу, а також на підготовку до майбутньої професійної діяльності через розширення обсягів інформації і вдосконалення методів її опрацювання. Оскільки сьогодні однією з основних вимог до фахівця (зокрема в інженерно-педагогічній галузі) є здатність вправно працювати з інформацією та вміння застосувати сучасні інформаційні та комп'ютерні технології, формування інформаційної культури студентів вбудоване в навчальний процес у ВНЗ. І хоча формування інформаційної культури у студентів наразі є нелегким завданням для викладачів ВНЗ, особливі складнощі виникають, коли мова йде про іноземних студентів, які здобувають вищу освіту в вищих навчальних закладах України.

Сьогодні все більше іноземних студентів обирають саме ВНЗ нашої країни для здобуття вищої освіти. Іноземці змушені пристосовуватися до умов життя в новій країні та до нового роду діяльності (навчання в вищому навчальному закладі), а також до нової мови і соціокультурних особливостей іншої країни. У студентів-іноземців, на відміну від вітчизняних студентів, відсутні адекватні засоби комунікації, а також слабо сформована пізнавальна мотивація й загальнонавчальні вміння та навички. І якщо формувати в них належний рівень інформаційної культури, застосовуючи ті ж підходи, що й до вітчизняних студентів, це не дає належних результатів та виявляється неефективним. Більш того, мова йде про освіту інженера-педагога, яка відрізняється поєднанням у фахівця з цієї спеціальності не тільки практичних професійних навичок, але й здатності до проведення як практичного, так і теоретичного навчання. Тобто майбутній фахівець інженерно-педагогічного профілю повинен не тільки «вміти сам», але й «знати, як навчати».

Отже, з одного боку, виникає проблема щодо пошуку підходів до формування інформаційної культури саме у іноземних студентів, беручи до уваги особливості і проблеми в їх навчанні, а з іншого – на це завдання накладається ще й специфіка саме інженерно-педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інформаційної культури та її формування сьогодні приділяється значна увага в наукових дослідженнях. Питання сутності інформаційної культури розглядається в роботах російських та українських дослідників: А.М. Атаян, В.С. Бабич, Н.М. Близнюк, Т.Л. Богданової, Г.А. Бордовського, Г.Г. Воробйової, Н.І. Гендіної, А. П. Єршова, В.А. Извозчикової, В.А. Каймана, Є.Я. Когана, М.Г. Коляди, Т.Г. Коренькової, М.П. Лапчик, В. М. Монахової, Л.В. Нестерової, Ю.А. Первиної, С.О. Ракової, Н.М. Розенберга, В.С. Семенової, І.В. Синельник, О.П. Смирнової, А.П. Суханової, А.Д. Урсула, Л.І. Шиловой, І.М. Яглома, О.М. Ясинського та зарубіжних учених: Чан Вей Чу, Мэріам Джинман, Джиліан Олівер, Фіореллі Фоскаріні, Адриен Каррі, Кэролін Мур, Боба Травіки та інших.

Аналіз філософської, соціологічної, педагогічної та іншої літератури показує, що в розумінні сутності інформаційної культури особистості склалися різні підходи. У працях українських та російських вчених існує багато визначень поняття інформаційної культури. Вони розглядають це поняття як: *галузь культури* (М.Г. Вохришева, А.А. Гречихін, В.З. Коган, Е.П. Семенюк, Л.В. Скворцов); *набір певних якостей людини* (Н.Б. Зінов'єва, М.М. Кабанець, Н. А. Калиновська, І.Г. Хангельдієва); *володіння інформаційними та комп'ютерними технологіями* (В.А. Каймін, О.В. Петяскіна, І.М. Яглом, Н.І. Гендіна);

інтелектуально-функціональну систему (Ю.С. Зубов); *способи опрацювання інформації* (Л.І. Альошин).

У зарубіжній літературі поняття інформаційної культури останнім часом розглядається як складова поняття «організаційна культура». В своїх дослідженнях автори (Адрієн Каррі, Боб Травіка, Джиліан Олівер, Каролін Мур, Меріам Джинман, Фіорела Фоскаріні, Чан Вей Чу та інші) дають визначення поняттю ІК, вивчають її вплив на процес роботи організацій, а також намагаються знайти спосіб підвищення її рівня у працівників тієї чи іншої організації.

Інформаційну культуру розглядають як соціально розподілені *моделі поведінки*, норм та цінностей, що визначають значимість та використання інформації в організаціях. З таким підходом інформаційна культура проявляється в цінностях організації, її нормах і практиці, що впливають на те, як інформація сприймається, а також, як вона створюється і використовується. Можна також визначити, яка саме інформаційна поведінка є нормальною, або яку поведінку можна очікувати в організації [11].

Ще один підхід до поняття ІК полягає в тому, що це поняття розглядають як *прояв організаційної культури*. На думку вчених (Д. Олівер, Ф. Фоскаріні, У. Стрікер), в кожній організації, де працює більше однієї особи, існує інформаційна культура. Тут це поняття можна розглядати як *систему колективного знання*, що впроваджується в дію за допомогою людей, процесів і технологій [5]. Стосовно самих організацій, то ті з них, що здатні як вільно обмінюватися інформацією, так і розвивати культуру інформації, перебувають на значно вищому рівні, ніж ті організації, які не надають належного значення обміну інформації або розвитку культури інформації.

Дослідивши більше, ніж сімдесят праць вітчизняних вчених (зокрема праці Т.В. Бабенко, Т.Л. Богданової, Г.В. Вишинської, О.П. Значенко, А.О. Клименко, М.Г. Коляди, А.Ю. Оршанського, О.Я. Романішиної, А.Л. Столяревської, Л.Л. Філіппової та ін.), ми побачили, що дослідження науковців з інформаційної культури в основному стосувалися освітніх процесів (ІК студента, ІК школяра та ін.) (рис. 1). Стосовно ж організаційного аспекту інформаційної культури, то його зовсім не беруть до уваги. Натомість західні вчені не приділяють уваги інформаційній культурі в освітніх процесах, повністю зосередившись на дослідженні цього поняття виключно в контексті організацій.

Всі підходи вітчизняних вчених йдуть від поняття особистості і розглядаються в контексті освіти. Проте, організаційному аспекту, коли мова йде про освітнє середовище, зовсім не приділяється увага. В контексті нашого дослідження доцільно розглянути саме цей компонент, беручи до уваги те, що основним фактором впливу на іноземних студентів є середовище, зокрема освітнє середовище вищого навчального закладу.

Постановка завдання. Аналіз вивчення різноманітних підходів і думок науковців щодо уточнення поняття «інформаційна культура» свідчить про те, що ця задача є складною і наразі не має однозначного вирішення. Стосовно ж формування інформаційної культури у іноземних студентів, то цьому питанню зовсім не приділяється увага, і зазвичай до них застосовують ті ж підходи, що і до вітчизняних студентів. Але це не є вірним рішенням, оскільки процес навчання іноземних студентів має свої особливості і відмінності. Вони не тільки потрапляють до ВНЗ, навчання в якому значно відрізняється від їхнього

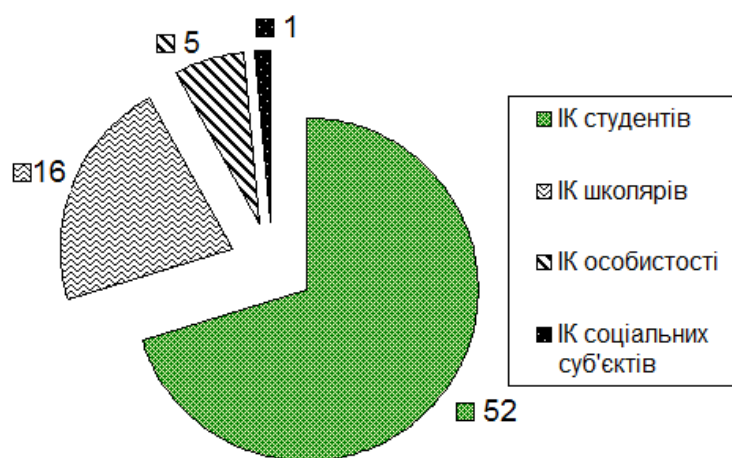

Рисунок 1. Розподіл наукових досліджень за проявами ІК

попереднього освітнього досвіду (школа, дитячий садок), але й стикаються з низкою труднощів, яких не мають вітчизняні студенти. Іноземні студенти опиняються в іншій країні зі своїми специфічними соціокультурними особливостями, а також потрапляють в іншомовне середовище, де їм потрібно не просто перебувати і задовольняти свої побутові потреби, користуючись іншою мовою, але й отримувати освіту, долаючи соціокультурні відмінності, а також мовний бар'єр.

Тому у своїх поглядах щодо вибору методів дослідження ми спираємося і керуємося поєднанням загальних і часткових концепцій інформаційної культури, що беруть до уваги сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного суспільства, а також розглядаємо організаційний підхід в контексті освіти, який, на нашу думку, може виявитися більш ефективним саме для іноземних студентів – майбутніх інженерів-педагогів.

Отже, метою нашої статті є уточнення поняття інформаційної культури, зважаючи на організаційний компонент, а також обґрунтування перспективності цього підходу при формуванні інформаційної культури в іноземних студентів – майбутніх інженерів-педагогів.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день роль інформаційних технологій в суспільстві постійно зростає; а отже і сукупність інформаційних потоків навколо студентів вищих навчальних закладів така велика і різноманітна, що вимагає від них знання законів інформаційного середовища і вміння орієнтуватися в інформаційному просторі. Тому поняття «інформаційна культура» набуває все більшої важливості. Останнім часом вимоги організацій до випускників ВНЗ (зокрема і до майбутніх інженерів-педагогів) включають також і володіння певним рівнем інформаційної культури, який часто стає індикатором працездатності випускника в тій чи іншій компанії.

І якщо питання формування інформаційної культури стосується вітчизняного студента інженера-педагога, то тут ми беремо до уваги його майбутню професію, зважаємо на напрям підготовки та з'ясовуємо, яким саме чином та в процесі викладання яких дисциплін краще формувати необхідний рівень ІК. Іноземні студенти зазвичай підпадають під ті ж умови, що й вітчизняні. Але в навчанні студентів-іноземців існують свої особливості, які не можна не брати до уваги, адже саме через це, можливо, існує відрив між рівнем знань вітчизняних та іноземних випускників.

Найбільша проблема в навчанні іноземних студентів (майбутніх інженерів-педагогів) полягає в тому, що вони не володіють мовою в тому обсязі, в якому вони можуть вільно сприймати та працювати з інформацією, яка їм потрібна для навчання та оволодіння професією. В контексті нашого дослідження ми розглядаємо студентів, в основному, з країн пострадянського простору, які приїждять до України з атестатом, де зазначено, що в школі вони вивчали російську мову. Отже, вони не йдуть на підготовче відділення, мета якого підготувати майбутніх студентів-іноземців до процесу навчання нерідною для них мовою, а одразу стають студентами першого курсу. Але шкільний рівень підготовки іноземних студентів зазвичай передбачає володіння мовою на побутовому рівні, в той час, як професійна лексика і науковий стиль, потрібні для засвоєння предметів зі спеціальності, їм невідомі.

Процес навчання складний навіть для вітчизняних студентів, які кожен день стикаються з трудомісткими завданнями. Для студентів-іноземців цей процес проходить ще складніше, адже мова, якою вони спілкуються та формують свої думки, відрізняється від мови їхнього освітнього середовища. Великий обсяг інформації губиться в процесі викладання нового матеріалу. Мало того, що ця інформація складна, іноземні студенти просто не отримують її в стовідсотковому вигляді для обмірковування. Адже інформація втрачається ще на стадії сприймання та розуміння через відсутність належного рівня володіння мовою у студентів, з одного боку, а з іншого, відсутності можливості у викладача донести інформацію мовою, що є рідною для іноземних-студентів.

Стосовно спеціалізації майбутніх інженерів-педагогів, спеціалісти цього профілю мають здійснювати педагогічну, навчально-виробничу та організаційно-методичну діяльність у сфері професійно-технічної освіти та підготовки кваліфікованих

робітників безпосередньо на виробництві. Їм необхідно знати особливості технології галузі та окремої спеціальності в ній і мати практичні професійні навички, оскільки мають проводити як практичне, так і теоретичне навчання. Інженер-педагог також повинен не тільки володіти новими технологіями в предметній сфері, але й створювати методики їх викладання. Цілком логічно, що й засоби навчання інженерів-педагогів мають відповідати сучасності й новітнім технологіям. Адже після закінчення навчання, вже в свої власній професійній сфері (роботі за інженерним напрямом або викладацькій діяльності), майбутні фахівці повинні використовувати ці нові технології, яким їх навчали. А деякі – навчатимуть інших. Всі ці завдання потребують від майбутнього фахівця певного рівня інформаційної культури. А отже, щоб бути спроможними не тільки оволодіти практичними навичками зі своєї спеціалізації, а ще й теоретичними знаннями з можливістю в майбутньому донести свої знання та досвід іншим, іноземним студентам потрібно отримувати знання в належному обсязі, незважаючи на мовний бар'єр, паралельно з підвищенням рівня інформаційної культури. Ці процеси взаємопов'язані та відбуваються одночасно.

За відсутністю в іноземних студентів належних комунікаційних засобів, основні освітні процеси здійснюються за допомогою освітнього середовища. В цьому випадку, доречним буде розглянути саме організаційний підхід до формування інформаційної культури. Адже тісний зв'язок саме з освітнім середовищем і створення взаємозв'язків, що пов'язують студентів, інформацію і технології в соціальній ефективності в організаційній роботі (ВНЗ теж є організацією), може не тільки допомогти сформувати належний рівень інформаційної культури іноземних студентів, але й підняти їх загально навчальний рівень.

Як вже згадувалося вище, інформаційна культура проявляється у цінностях організації, її нормах і практиці, що впливають на те, як сприймається інформація, як вона створюється і використовується [11]. І часто поняття інформаційної та організаційної культури ототожнюють [3]. А отже можна провести аналогію з освітнім середовищем, в якому вищий навчальний заклад виступатиме певною освітньою організацією зі своїми цінностями, нормами і практикою. У свою чергу, роль інформаційної культури студентів буде така ж, як і в інформаційній культурі працівників у межах окремої організації (рис. 2).

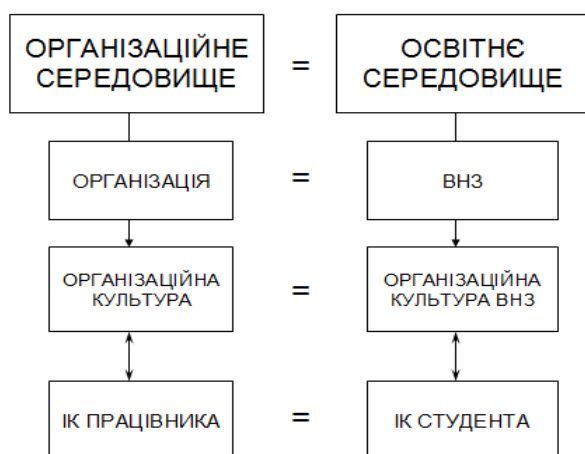

Рисунок 2. Взаємозв'язок організаційного та освітнього середовища

Зважаючи на те, що вищий навчальний заклад є також організацією, що має певну структуру, складається з колективу викладачів та студентів, які працюють для досягнення певної мети, інформаційна культура студента в освітньому середовищі складатиметься з таких же компонентів, як і інформаційна культура працівника в організації. А взаємовплив між загальною інформаційною культурою організації та інформаційною культурою окремого працівника буде також присутнім і у взаємодії між студентів та ВНЗ (рис. 3).

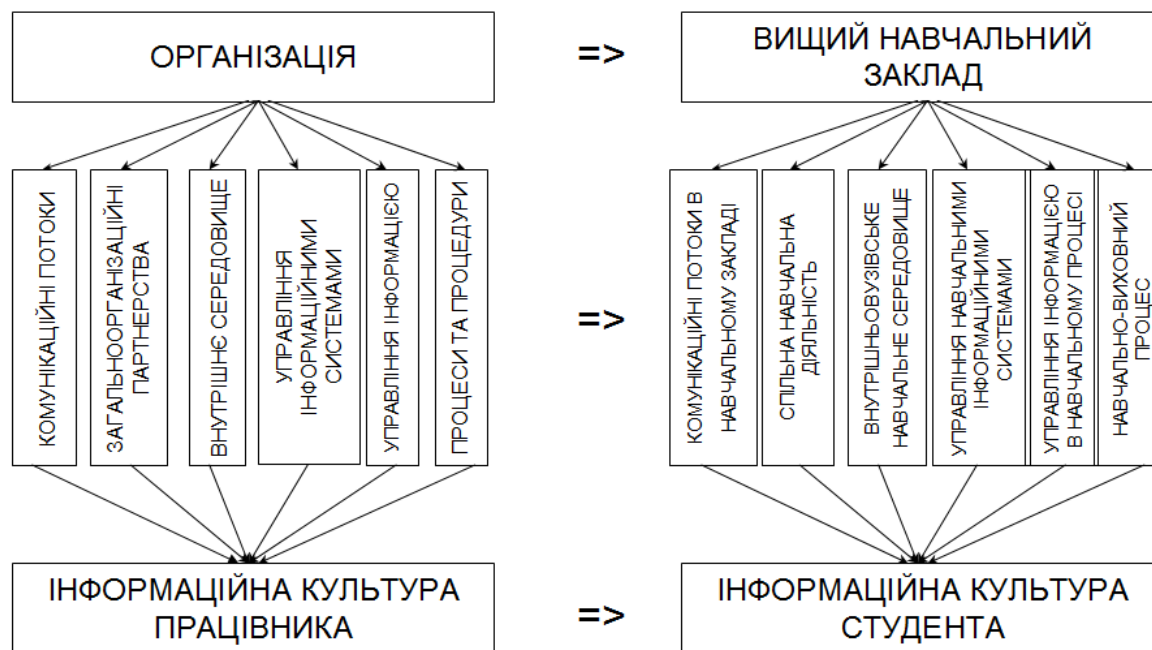

Рисунок 3. Взаємозв'язок інформаційної культури працівника та інформаційної культури студента

На практиці організації можуть використовувати знання щодо інформаційної культури та її структури і методів її формування для того, щоб, по-перше, виявити рівень інформаційної культури своїх працівників, по-друге, зрозуміти, яким чином можна підняти цей рівень і, по-третє, зрозуміти, які саме культурні зміни можуть привести до покращення діловодства та до збільшення ефективності в організації.

Під комунікаційними потоками в навчальному закладі ми розуміємо рух повідомлень по різних каналах, між різними підрозділами та студентами вищого навчального закладу.

Під спільною навчальною діяльністю ми розуміємо практичну педагогічну діяльність, в якій пов'язані діяльність студента і діяльність викладача, а також спільна діяльність студентів в процесі навчання. Цей компонент частково відповідає підходу, коли ІК розглядають як *інтелектуально-функціональну систему* (Ю.С. Зубов).

Під внутрішньовузівським навчальним середовищем ми розуміємо багатокомпонентну складну систему, яка складається зі студентів з їхніми інтересами, потребами, світоглядом, культурою. Цей компонент частково відповідає розумінню інформаційної культури, як *галузі культури* (М.Г. Вохришева, А.А. Гречихін, В.З. Коган, Е.П. Семенюк, Л.В. Скворцов) та *набору певних якостей людини* (Н.Б. Зінов'єва).

Управління навчальними інформаційними системами є керування певним середовищем або новітніми засобами, за допомогою яких відбувається спілкування викладача і студента. Такими засобами можуть бути зокрема інтерактивні програмовані навчальні засоби, комп'ютерні навчальні програми, аудіо- та відеозаписи, засоби дистанційної освіти та інше. Якщо розглядати тільки засоби в цьому компоненті, то можна побачити, що це схоже на підхід до розуміння поняття «інформаційна культура» у якості *володіння інформаційними та комп'ютерними технологіями* (В.А. Каймін, О.В. Петяскіна, І.М. Яглом, Н.І. Гендіна). Але цей підхід зовсім не розглядає вплив середовища, яке є важливим для формування ІК з точки зору нашого дослідження.

Управління інформацією в навчальному процесі можна розглядати як низку кроків, що включає приймання, обробку та розповсюдження інформації. Цей компонент частково відповідає підходу, коли ІК розглядають як *спосіб опрацювання інформації*.

Згідно з Законом України «Про освіту» (з останніми змінами від 28.12.2014) *навчально-виховний процес* – це система організації навчально-виховної, навчально-виробничої діяльності, визначеної навчальними, науковими, виховними планами (лекції, лабораторні заняття, час відпочинку між заняттями, навчальна практика, заняття з трудового, професійного навчання і професійної орієнтації, виробнича практика, робота у трудових об'єднаннях, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, походи, екскурсії, спортивні змагання, перевезення чи переходи до місця проведення заходів тощо).

Виходячи з наведеного вище, можна відзначити, що підходи вітчизняних не включають деякі компоненти (а саме, комунікаційні потоки та навчальний процес), які, натомість, можна знайти в компонентах організаційного підходу західних вчених (рис. 4). Ці компоненти не можна не брати до уваги, адже вони можуть відіграти важливу роль в формуванні ІК студентів-іноземців.

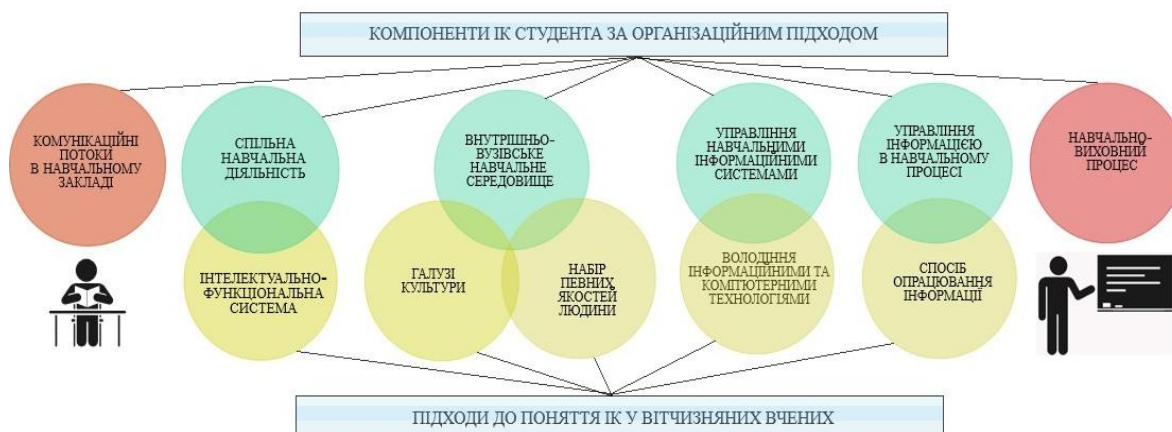

Рисунок 4. Порівняння компонентів ІК за організаційним підходом та у тлумаченні вітчизняних вчених

В умовах відсутності належних засобів комунікації у студентів-іноземців, *комунікаційні потоки* в навчальному закладі сприяють залученню іноземних студентів до процесу навчання і оволодіння належними знаннями. Обмін ідеями, думками, інформацією в процесі *спільної навчальної діяльності* допомагає не тільки отримувати нову інформацію, але й сприяє налагодженню мовленнєвого розвитку іноземних студентів, який визначає їхні соціальні і пізнавальні мотиви, а також визначає місце студента у *внутрішньовузівському навчальному середовищі*. А вдаль використання викладачами новітніх технологій у *навчально-виховному процесі* дозволить студенту побачити, які існують сучасні засоби для роботи з інформацією, власноруч використати їх на практиці під керівництвом і з допомогою викладача, і потім, в майбутньому, вже в якості фахівця використовувати ці засоби в робочому процесі. *Управління інформацією в навчальному процесі* відіграє важливу роль в навчанні іноземних студентів, адже важливо не тільки навчити їх користуватися новітніми засобами роботи з інформацією, але й показати, як саме передати ці знання далі, якщо вони оберуть для себе спеціалізацію, пов'язану з викладанням.

З огляду на особливості навчання іноземних студентів, саме організаційний підхід може принести результати при формуванні в них інформаційної культури. Адже він бере до уваги навколишнє освітнє середовище та навчальні процеси, що представляє для іноземних студентів своєрідне середовище, при зануренні в яке вони не тільки підніматимуть рівень інформаційної культури, але й збільшуватимуть ефективність навчання.

В підходах до формування інформаційної культури як у вітчизняних, так і у західних дослідників є свої переваги і є свої недоліки. Ми вважаємо, що для кращого результату слід інтегрувати ці підходи і застосувати їх до іноземних студентів в вищому навчальному

закладі для формування інформаційної культури майбутнього фахівця інженерно-педагогічної галузі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, в усіх вищезгаданих дослідженнях зарубіжні вчені розглядають поняття інформаційної культури як складову організаційної культури, деякі навіть ототожнюють ці поняття. Дослідниками зроблено спробу вивчити структуру інформаційної культури та розглянути її компоненти.

Організаційний підхід, який зазвичай застосовують західні вчені в сфері бізнесу, є доречним і в проблемі формування інформаційної культури іноземного студента інженера-педагога. В умовах відсутності адекватних засобів комунікації в студентів-іноземців, саме за допомогою організаційного підходу, який передбачає вплив середовища, можна більш ефективно формувати інформаційну культуру, а також покращити та зробити більш продуктивним загальний процес навчання.

Наші подальші дослідження будуть присвячені розробці конкретних засобів і технологій для формування інформаційної культури студентів-іноземців (майбутніх інженерів-педагогів).

Список використаних джерел

1. Алешин Л. И. Взаимосвязь культуры и информации: некоторые аспекты и проблемы / Л. И. Алешин // Информационное общество: культурологические проблемы: тез. докл. междунар. науч. конф., Краснодар-Новороссийск, 17-19 сент. 1997 г. — Краснодар, 1997. — С. 25–27.
2. Войханская К. М. Библиотекари и читатели об информационной культуре / К. М. Войхановская, Б. А. Смирнова // Оптимизация библиотечно-библиографического обслуживания специалистов: сб. материалов в помощь разраб. проблемы "Б-ка и науч. информ.".— Л., 1974.— Вып. 2(28). — С. 92–96.
3. Вохрышева М. Г. Формирование науки об информационной культуре / М. Г. Вохрышева // Проблемы информационной культуры: сб. ст. / науч. ред.: Ю. С. Зубов, В. А. Фокеев. — М.: Магнитогорск, 1997. — Вып. 6. «Методология и организация информационно - культурологических исследований». — С. 57–58.
4. Калиновская Н. А. Информационная культура личности и общества: наполнение понятия / Н. А. Калиновская // Информационное общество: культурологические проблемы: тез. докл. междунар. науч. конф., Краснодар–Новороссийск, 17-19 сентября 1997 г. — Краснодар, 1997. — С. 93 – 94.
5. Меркд А. Рецензія на Вплив інформаційної культури на прийнятті інформаційної системи охорони здоров'я в країнах, що розвиваються / А. Меркд, Д. Сінгх, Н. Сафі // Журнал комп'ютерних наук. — 2013. — № 9. — С. 128 – 138.
6. Милитарев В.Ю. Информационная культура эпохи НТР / В. Ю. Милитарев, И. М. Яглом // Информатика и культура. — Новосибирск: Наука, Сиб. отд-ние, 1990. — С. 94 – 108.
7. Синельник І.В. Человек в информационном обществе: формирование информационной культуры как парадигма образования//Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти.- Зб. наук. праць. — вип. 18 (22). — Харків: НТУ «ХПІ», 2008. — С. 210 – 215.
8. Стрікер У. Будівництво здорової Інформаційної культури – практичні поради для керівників [Електронний ресурс] / У. Стрікер. — Оттава, Онтаріо, Канада: Компетія Онлайн Мегазін. — 2005. — № 6.— Режим доступу: <http://www.destricker.com/wp-content/uploads/2012/12/Article-Building-a-Healthy-Information-Culture.pdf>
9. Фоскаріні Ф. Виклик інформаційної культури: Виходячи за рамки ОАІС / Ф. Фоскаріні, Г. Олівер // Журнал Австралійської Бібліотеки. — 2004. — № 53 (2).— С. 215—216.
10. Чу Ч. В. Інформаційна культура і організаційна ефективність / Ч. В. Чу. — Філадельфія Пенсільванія, США: Міжнародний журнал Information Management (опубліковано на сайті). — 2013. — № 33. — С. 775 – 779.
11. Інформаційна культура та використання інформації: дослідження в трьох організаціях / Ч. В. Чу, П. Бержерон, Б. Делтор, Л. Хітон. — Меріленд : ASIS & T, 2008. — С. 790 –793.

References

1. Aleshin, LI 1997, 'Vzaimosvyaz kulturey i informatsii: nekotoryye aspekty i problemy', *Informatsionnoye obschestvo: kulturologicheskiye problem, tezisy dokladov mezhdunarodn. nauch. konf.*, Krasnodar-Novorossiysk 17–19.09.1997, Krasnodar, pp. 25–27.
2. Voyhanskaya, KM & Smirnova, BA 1974, 'Bibliotekari i chitateli ob informatsionnoy kulture', *Optimizatsiya bibliotечно-bibliograficheskogo obsluzhivaniya spetsialistov: sbornik materialov v pomosch razrab. problemy "B-ka i nauch. inform."*, Leningrad, no.2(28), pp. 92–96.
3. Vohrysheva, MG 1997, 'Formirovanie nauki ob informatsionnoy culture', in Zubov, YuS & Fokeev, VA (eds.) *Problemy informatsionnoy kulturey*, Moskva, Magnitogorsk, no, 6 Metodologiya i organizatsiya informatsionno-kulturologicheskikh issledovaniy, pp. 57–58.
4. Kalinovskaya, NA 1997, 'Informatsionnaya kultura lichnosti i obschestva: napolnenie ponyatiya', *Informatsionnoye obschestvo: kulturologicheskiye problem, tezisy dokladov mezhdunar. nauch. konf.*, Krasnodar-Novosibirsk, 17-19.09.1997, Krasnodar, pp. 93–94.
5. Mukred, A, Singh, D & Safie, N 2013, 'A Review On The Impact Of Information Culture On The Adoption Of Health Information System In Developing Countries', *Journal of Computer Science*, no. 9, pp. 128–138.
6. Militarev, VYu & Yaglom, IM 1990, 'Informatsionnaya kultura epokhi NTR', *Informatika i kultura*, Nauka, Sibirskoye otdeleniye, Novosibirsk pp. 94–108.
7. Synelnyk IV 2008, 'Chelovek v ynformatsyonnom obschestve: formirovaniye ynformatsyonnoy kulturey kak paradyhma obrazovaniya', *Problemy ta perspektyvy formuvanniya natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity.- Zb. nauk. Prats NTU «KhPI»*, Kharkiv, no.18(22), pp. 210 – 215.
8. Stricker, U 2005, 'Building A Healthy Information Culture – Practical Tips For Managers', *Competia Online Magazine*, Ottawa, Ontario, Canada: no. 6, <<http://www.destricker.com/wp-content/uploads/2012/12/Article-Building-a-Healthy-Information-Culture.pdf>>
9. Foscarini, F & Oliver, G 2004, 'The Information Culture Challenge: Moving Beyond OAIS', *The Australian Library Journal*, no. 53 (2), pp. 215–216.
10. Choo, CW 2013, 'Information culture and organizational effectiveness', *International Journal of Information Management* (published online), no. 33, pp. 775–779.
11. Choo, CW, Bergeron, P, Deltor, B & Heaton, L 2008, *Information Culture and Information Use: An Exploratory Study of Three Organisations*, ASIS&T Maryland, USA (published online), pp. 790–793.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2014р.